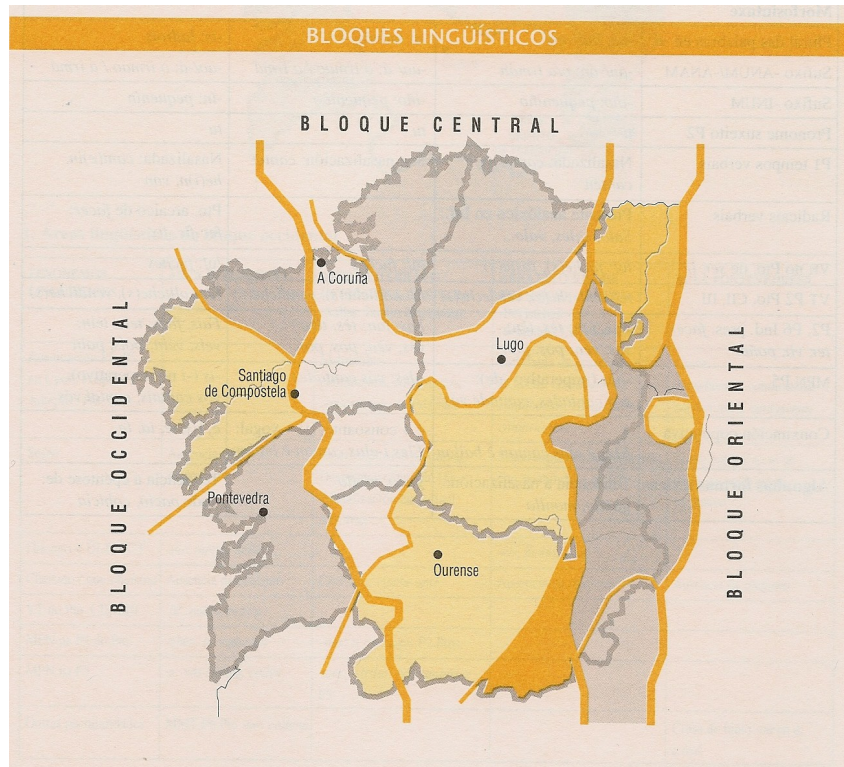

Dialectoloxía da Lingua Galega: as falas do galego

1. BLOQUES LINGÜÍSTICOS

Fenómenos lingüísticos caracterizadores dos tres bloques dialectais			
FENÓNEMOS LINGÜÍSTICOS	BLOQUES DIALECTAIS		
	OCCIDENTAL	CENTRAL	ORIENTAL
Fonética			
è, ò tónicos	Alteración do timbre etimolóxico: <i>medo, òla</i>	Maioritariamente timbre etimolóxico	Maioritariamente timbre etimolóxico
Ditongos < ŨLT; ŨCT	<i>Muño, moito; uito, oño</i>	<i>-oi-, moito; noite</i>	<i>muño, muto, mutio; noite</i>
Ditongo -ai-	Mantemento: <i>caixa</i>	Mantemento: <i>caixa</i>	Monotongación: <i>caxa</i>
Sistema de sibilantes	Seseo implosivo: <i>lus, e</i> explosivo en parte: <i>vesiño</i>	Ausencia de seseo: <i>casa, caza</i>	Ausencia de seseo: <i>casa, caza</i>
Gheada / non gheada	Gheada: <i>antigho</i>	Ás veces gheada	Ás veces gheada
Grupo latino QU + Á	Redución a <i>ca-</i> : <i>catro</i>	Redución a <i>ca-</i> : <i>catro</i>	Mantemento do /u/: <i>cua-</i>
Morfosintaxe			
Plural das palabras en -n	<i>-ns: ladróns</i>	<i>-s: ladrós</i>	<i>-is: ladrois</i>
Sufixo -ANUM/-ANAM	<i>-án/-án: o/a irmán</i>	<i>-aol/-á: o irmao / a irmá</i>	<i>-aol/-á: o irmao / a irmá</i>
Sufixo -INUM	<i>-iño: pequeniño</i>	<i>-iño: pequeniño</i>	<i>-ín: pequenín</i>
Pronome suxeito P2	<i>ti</i>	<i>tu</i>	<i>tu</i>
P1 tempos verbais	Nasalizada: <i>cant(e)ín, cantén</i>	Sen nasalización: <i>cantei</i>	Nasalizada: <i>cant(e)in, he(i)n, von</i>
Radicaís verbais	Presente analóxico co Inf.: <i>Salo, sales, valo...</i>		Pto. arcaico de <i>facere</i> : <i>fec-fic, fix-</i>
VR no Pto. de <i>ser, ir</i>	<i>/o/: foche(s), foste(s)</i>	<i>/u/: fuches</i>	<i>/u/: fuches</i>
VT P2 Pto. CII, III	<i>/e/: colleche(s), vendeche(s)</i>	<i>/i/: colliche(s), vendiche(s)</i>	<i>/i/: colliche(s), vendiche(s)</i>
P2, P6 Ind. pres. <i>facere, ter, vir, poñer</i>	<i>Fas, fan; tès, tèn; vès, vèn; pòs, pòn</i>	<i>Fas, fan; tès, tèn; vès, vèn; pòs, pòn</i>	<i>Fais, faín; teís, teín; veís, veín; pois, poin</i>
MPN P5	<i>-des (imperativo -de): vós cantades, cantade vós</i>	<i>-des: vós cantades</i>	<i>-is (-i no imperativo): vós cantais, cantai vós</i>
Conxunción copulativa	<i>è, Eles è elas cantan è bailan</i>	<i>è + consoante, [j] + vogal: Eles i-elas cantan è bailan</i>	<i>è, [j], ie, ia, ía</i>
Algunhas formas léxicas	Tendencia á nasalización: <i>gando, monllo</i>	<i>gado, mollo</i>	Tendencia á epéntese de: <i>iode pacio, cobicia</i>

2. ÁREAS LINGÜÍSTICAS

2.1. Áreas lingüísticas do Bloque Occidental

1. Áreas lingüísticas do bloque occidental

FENÓMENOS LINGÜÍSTICOS	ÁREA BERGANTIÑÁ	ÁREA FISTERRÁ (A) OCCIDENTAL-COSTEIRA (Xallas, Tambre-Barbanza)	ÁREA FISTERRÁ DE TRANSICIÓN ORIENTAL-INTERIOR (B) (Bembibre, Compostela)	ÁREA PONTEVEDRESA
Acentuación P4, P5 no Cpto., Pospto., Antepto., Pto. subx.		Esdrúxula: <i>cantábamos, cantáramos, cantaríamos, cantásemos</i>	Esdrúxula ou grave segundo as zonas: <i>cantábamos / cantabamos, cantaríamos / cantariamos...</i>	Grave: <i>cantabamos, cantaramos, cantariamos, cantasemos</i>
Seseo	Ausencia de seseo explosivo	Seseo explosivo predorsal Despalatalización do [ʃ] Palatalización do -s final: <i>As casax</i>	Seseo explosivo apicoalveolar con estabilidade do [ʃ]	Seseo implosivo só en parte, no resto seseo explosivo
Ditongo < ŪLT; ŪCT	<i>-oi-: moito; noite</i>		<i>-oi-: moito; noite</i>	
Cheísmo / non-cheísmo	Ausencia de cheísmo	Cheísmo: <i>vinche onte</i>	Ausencia de cheísmo	Ausencia de cheísmo
VT no Pto. CII, CIII	<i>/i/: colliu, partiu</i>			
MPN na P2 do Pto.	<i>-ches: ti cantaches</i>	<i>-stes: ti cantastes P2 Ptos.</i>		
MPN na P5	<i>-s: vós cantás, collés</i>	<i>-stes, -steds: vós cantastes P5</i>		
Outras peculiaridades	MMT P6 Pto <i>-no: colleno</i>			Crase do hiato <i>-oa</i> en <i>ó: a avó</i>

2.2. Áreas lingüísticas do Bloque Central

2. Áreas dialectais do bloque central

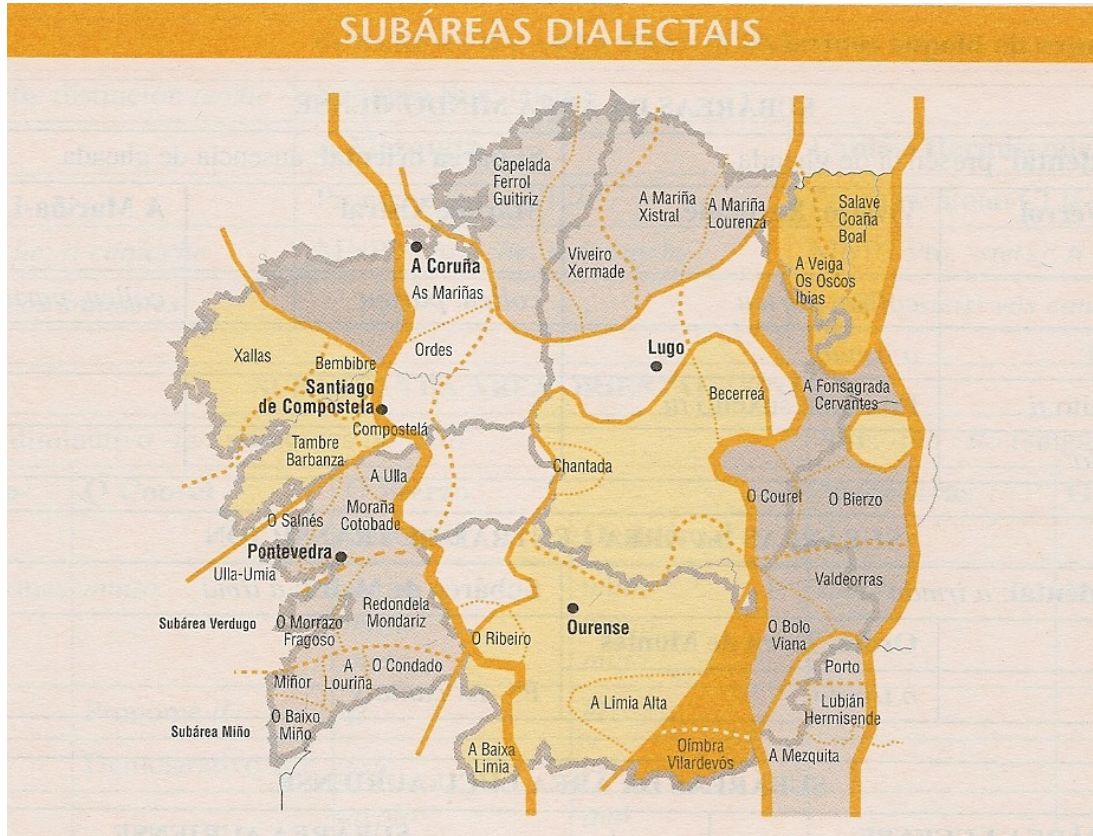
FENÓNEOS LINGÜÍSTICOS	ÁREA MINDONIENSE	ÁREA CENTRAL DE TRANSICIÓN	ÁREA LUCU-AURIENSE	ÁREA ORIENTAL DE TRANSICIÓN
Acentuación P4, P5 no Cpto., Antepo., Pospto. e Pto. de subxuntivo	Esdrúxula: <i>cantábamos, cantáramos, cantaríamos, cantásemos</i>	Acentuación grave: <i>cantabamos, cantaramos, cantariamos, cantasemos</i>	Grave: <i>cantabamos, cantaramos, cantariamos...</i>	
Demostrativos			<i>Iste, esta, esto; ise...; aquíl...</i>	
Sufixo -ANUM, -ANAM		<i>A mazán (ou a mazá), as mazás</i>		<i>A mazán</i>
Pronome tónico suxeito P3	<i>el</i>	<i>el</i>	<i>il</i>	<i>el</i> (e demostrativo <i>este, ese, aquel</i>)
VT Pto. na P3	<i>/e/: colleu, parteu</i>	<i>/e/ CII, /i/ CIII: colleu, partiu (ou parteu)</i>	<i>/e/ CII, /i/ CIII: colleu, partiu</i>	
Presente de subxuntivo	<i>è: cantèmos, collèmos, partèmos</i>			
	<i>Seña, esteña... analóxicas con teña</i>			
Imperativo P2			<i>culle, turce, bibe, mite</i>	
Adverbios	<i>Acó, aló, atrais, ontes</i>			
Outras peculiaridades				Plurais en <i>-is</i> para o singular en <i>-n</i> : <i>can-caís</i> MNP na P5 <i>-ndes</i> ou <i>-is</i> : <i>cantandes</i> ou <i>cantais</i>

2.3. Áreas lingüísticas do Bloque Oriental

3. Áreas dialectais do bloque oriental

FENÓNEOS LINGÜÍSTICOS	ÁREA ASTURIANA	ÁREA ORIENTAL-CENTRAL	ÁREA ANCARESA	ÁREA ZAMORANA
Fonética (vocalismo)	Abertura antietimolóxica de <i>e, o</i> + nasal: <i>centèn, lòmbo</i>	Ausencia de vogais nasais	Palatalización do <i>á</i> : <i>irmã</i>	Palatalización do <i>á</i> e do <i>a</i> átono
	Timbre etimolóxico en <i>bòn, fònte, pònte</i>		Vogais nasais: <i>madria</i>	Pronome <i>nos, vos</i> con vogal etimolóxica fechada
Fonética (consonantismo)			Gheada	
Ditongos < ŪLT; ŪCT				Monotongación: <i>muto</i> Confusión <i>oi, ou</i> : <i>dois, dous</i>
Sufixo -INUM	<i>-ín, -íus: vecíus, vecías</i>	<i>-iño, -iños: veciños, veciñas</i>	<i>-ín, -iños: veciños, veciñas</i>	<i>-iño: camiño, padriño</i>
Artigo determinado	<i>el/l' + h, vogal / a / lo / al</i> <i>El día, l'amigo, a casa, lo mismo, al ríu</i>		<i>o, l', 'l, l'horto, dix'l pèdre</i>	
Demostrativos	<i>estos, esos, aqueles, (elos)</i>		<i>estos, esos, aqueles (elos)</i>	
Posesivos	<i>meu, tou, sou</i> <i>mía, túa, súa</i>		<i>meu, tou, sou (s)</i> <i>mia, tua, sua(s)</i>	
Pronome átono P3 CD	<i>lo(s), la(s); l, el + vogal, dit: centèn, deixóuel, síntol</i>		<i>o, l, el (no)+ vogal, ditongo: deixóuel, pero conteino</i>	<i>o (s), a (s) + ditongo: deixouo, seio, haio</i>
VT no tema de pasado	Ptos. fortes <i>/i/</i> : <i>tuviche, dixiche</i>		<i>è</i> no pasado da CI: <i>cantèche</i> <i>/i/</i> na CII: <i>colliu, collimos</i>	<i>/i/</i> na CII: <i>collimos, collistes</i>
P1 Pretérito		<i>-n: collín, partín, dixen</i>	Sen <i>-n</i> : <i>collí, partí, dixen</i>	Sen <i>-n</i> : <i>collí, partí, dixen</i>
Formas léxicas con <i>l < -L-</i>	<i>avolo, molín</i>			

3. SUBÁREAS DIALECTAIS

3.1. Subáreas do Bloque Occidental

1. Subáreas dentro do bloque occidental

SUBÁREAS DA ÁREA FISTERRÁ			
Subárea Xallas	Subárea Tambre-Barbanza	Subárea Bembibre	Subárea Compostelá
<i>muíto</i>	<i>moito</i>	<i>moito</i>	<i>moito</i>
<i>colliu, partiu</i>	<i>colleu, parteu</i>	<i>colliu, partiu</i>	<i>colleu, parteu</i>
			<i>o irmao</i>

SUBÁREAS DA ÁREA PONTEVEDRESA											
Subárea Ulla-Umia			Macrosubárea Verdugo-Miño								
<i>Moito / esto / colleu, parteu / dou</i>			<i>Muito / isto / colleu, partiu / deu (P3, Pto. verbo dar)</i>								
			Subárea Verdugo			Subárea Miño					
			Estabilidade do <i>è</i> : <i>quères, nève, fixèse</i>			Inestabilidade do <i>è > e</i> : <i>queres, neve, fixese, papel...</i> con ditongación en Tomiño: <i>nieve</i>					
Salnés	Moraña-Cotobade	A Ulla	Redondela-Mondariz	O Morrazo-Fragoso	Baixo Miño	Miñor	A Louriña	O Condado			
Seseo explosivo	Non hai seseo explosivo	Non hai seseo explosivo	Non hai seseo explosivo	Seseo explosivo	Pronome suxeito <i>tu</i>		Con ou sen seseo explosivo	Non hai seseo explosivo			
		<i>Irmao-á</i>		Despalatalización do [j]	Teísmo: <i>xa to dixen</i>						
<i>Ñe</i> (Pron. CI)				Palatalización do <i>-s</i>	P5 <i>-ndes, cantandes</i>	<i>-ndes</i>	<i>-des: cantandes</i>	<i>-des</i>			
				Ceceo	<i>cuatro</i>						
					Abertura antietimolóxica de /o/ + nasal: <i>bòn</i>						

3.2. Subáreas do Bloque Central

2. Subáreas dentro do bloque central

SUBÁREAS DA ÁREA MINDONIENSE			
Subárea occidental: presenza de gheada		Subárea oriental: ausencia de gheada	
Capelada, O Ferrol Guitiriz	Viveiro, Xermade	Mariña-Xistral	A Mariña-Lourenzá
<i>colleu, parteu</i>	<i>colleu, parteu</i>	<i>colleu, parteu</i>	<i>colleu, partiu</i>
<i>o irmá, a irmá</i>	<i>o irmao</i>		
Pronome suxeito <i>ti</i>	Pronome suxeito <i>tu</i>		
<i>isto, iso, aquilo</i>			

SUBÁREAS DA ÁREA CENTRAL DE TRANSICIÓN			
Subárea occidental: <i>a irmán</i>		Subárea de Meira: <i>a irmá</i>	
As Mariñas	Ordes, Terra de Montes	P5 -is: <i>cantais</i>	
<i>o irmán</i>	<i>o irmao</i>		

SUBÁREAS DA ÁREA LUCU-AURIENSE				
SUBÁREA LUCENSE		SUBÁREA AURIENSE		
Diferenza <i>lle/lles</i> e <i>llo/llelo</i>		Non diferenza <i>lle/lles</i> nin <i>llo/llelo</i>		
Becerreá	Chantada, Terra de Camba	O Ribeiro	A Limia Baixa	A Limia Alta
<i>-ín: camín</i>		Plural <i>-s</i> para o singular en <i>-n</i> : <i>ladrós</i>	Plural <i>-ns</i>	
<i>muito, noite</i>	Verbo <i>tir</i> exclusivo desta zona	<i>a irmán, as irmás</i> <i>a mazán, a ran</i>	Crase <i>-oa</i> en <i>-ó</i> : <i>a avó</i>	
P5 -is: <i>cantais, colleis</i>			Pronome P3 CD <i>-o: partiuo</i>	P5 -ndes: <i>collendes</i>
			Verbo <i>decer</i>	
			Inestabilidade do <i>è</i> : <i>quere, neve /e/</i>	
			Sibilantes sonoras conservadas	

SUBÁREA DA ÁREA ORIENTAL DE TRANSICIÓN	
Subárea Oímbra-Vilardevós → plurais en <i>-ns</i> : <i>ladróns / a irmán</i>	

3.3. Subáreas do Bloque Oriental

3. Subáreas dentro do bloque oriental

SUBÁREAS DA ÁREA ASTURIANA	
Subárea A Veiga, Os Oscos, Ibias	Subárea Salave, Coaña, Boal
<i>leite, la, cabalo</i>	<i>lleite, lla, caballo</i>

SUBÁREAS DA ÁREA ZAMORANA		
Subárea Norte: distinción <i>te/che</i>	Subárea Sur: teísmo	
Porto	A Mezquita	Lubián-Hermisende
	Pronome átono CI <i>lle</i>	Pronome átono CI <i>le</i>
MNP2 Pto. <i>-che: ti cantache</i>	MNP2 Pto. <i>-che: ti cantache</i>	MNP2 Pto. <i>-ste(s): ti cantaste(s)</i>
MNP5 <i>-stes: vós cantastes</i>		MNP5 <i>-steis: vós cantasteis</i>

SUBÁREAS DA ÁREA ORIENTAL-CENTRAL					
Norte: sufixo diminutivo <i>-ín</i> / pronomes <i>llo/llelo</i>				Sur: <i>-iño / llo</i> (singular e plural)	
A Fonsagrada- -Cervantes	O Courel	O Bierzo		Valdeorras	O Bolo-Viana
		Oriental	Occidental		
Alternan as formas <i>muíto, mutio</i>	<i>muíto</i>	<i>muíto</i> <i>mutio</i> <i>mutio</i>	<i>muíto</i> <i>mutio</i> <i>mutio</i>	<i>muíto</i>	<i>mutio</i>
	Pronome <i>il</i>	<i>el</i>	<i>el</i>		
	Demostrativo <i>iste</i>	<i>este</i>	<i>este</i>		
		<i>avolo</i>	<i>avó</i>		
		V.T. <i>/i/</i> : <i>collira</i>	V.T. <i>/e/</i> : <i>collera</i>		
		MNP5 <i>-stes</i> : <i>cantastes</i>	MNP5 <i>-des</i> : <i>cantades</i>		